

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. I. De Juribus singularibus, quæ Ecclesiæ quæ Creditrici competunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

Ecclesiam Romano-Catholicam juribus, & privilegiis, in quorum antiquissima possessione illa hactenus constituta fuit, penitus exuat, & avitam auferat Majestatem: id quod vastissimi ejus Commentarii, quos ad *V. Libros Decretalium* adornavit, satis superque testatum faciunt. Nos iniquas *Bœhmeri* machinationes in præcedentibus duobus *Decretalium* Libris jam ex parte deteximus, & castigavimus; eas porrò in nostris Commentationibus ad præsentem Librum III. & reliquos duos subsequentes detegere, corrigere, & evertere pergitimus. In præsentem quidem Dissertatione labor noster eo solo occupabitur, ut Ecclesiæ in contrahendo (sive deinde consideretur ut *Creditrix*, sive ut *Debitrix*) plurima jura singularia, contra quàm sentit *Bœhmerus*, competere demonstramus.

§. I.

De Juribus singularibus, quæ Ecclesiæ quæ Creditrici competunt.

SUMMARI A.

1. *Ecclesia etymologia, & homonymia exponitur.*
2. *Præcipui aphorismi juris privilegiarii, Ecclesiæ competentis recensentur.*
3. *Bœhmerus desuper scandalizatur.*
4. *Scandalum eidem eximitur.*
5. *Primo, quod hæc doctrina sit gravissimorum interpretum.*
6. *Quod in lege fundata.*
7. *Rationes Bœhmeri communicationem privilegiorum à fisco, dote &c. ad Ecclesiam negantes referuntur, & refelluntur.*
8. *Privilegia Ecclesiis, & causis piis concessa singillatim recensentur.*

ANtequam jura Ecclesiæ quoad Contractuū celebrationem præcipua evolvamus, prius homonymiam hujus vocis *Ecclesia* exponere præstat. *Ecclesia* igitur à verbo græco *ἐκκλησίαν* derivatur, & significat idem, quod *evocare*, unde *Ecclesia* generaliter spectata denotat cœtum convocatum. Apud nos orthodoxos *Ecclesia* primum generaliter pro cœtu fidelium, sive credentium omnium, ubicumque existentium, accipitur *cap. 8. dist. 1. de Consecr. cap. 24. §. 1. dist. 39.* & tunc dicitur Ec-

clesia Catholica, sive universalis, & *Apostolica*, ut habetur in Symbolo Apostolorum, & Symbolo Nicænæ Synodi, quia sub unitate ejusdem fidei in DEUM, sanctitatēque Religionis inter omnes Christi fideles constituta est, & per Apostolos propagata, cujus Dominus noster JESUS Christus Caput est. *cap. 41. C. 27. Q. 1.* II. Hæc vox *Ecclesia* denotat particularem quandam Congregationem, & collectionem hominum, ut *Ecclesia, quæ est Corinthi. 1. Corinth. 1.* III. Et in hoc significato etiam

accipiuntur Clericorum Divinis Officiis, & Ministeriis deputatorum Collegia, *tt. C. de SS. Eccles.* IV. Nonnunquam ipse Prælati venit nomine *Ecclesie*, ut patet ex *cap. 7. C. 7. Q. 1.* quin etiam Capitulum, aut major pars ejus. *cap. 12. dist. 56.* V. Vocantur *Ecclesia* loca illa, sive templa, quæ Divinis Officiis obeundis destinata sunt. *tt. de Eccles. edific. cap. 11. dist. 88. cap. 28. C. 16. Q. 7.* quæ locutio metonymica est, sumendo continens pro contento. VI. Nominè *Ecclesie* indistinctè etiam veniunt omnia alia loca pia, ut sunt *hospitalia, Xenodochia* &c. autoritate Episcopi erecta. *Ausb. hoc jus porrectum C. de SS. Eccles. cap. 15. de Testam.* Mascard. de Probat. *Conclus. 896. n. 9.* Vid. Barbof. *de Appell. Verb. Jur. Appellat. 85. §. J. E. V. lib. 2. cap. 1.* VII. Denique vocatur *Ecclesia* sodalitiùm illud, de quo Psalmista ait *Psalm. 25. Odivi Ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo.* Et de hac ultima specie *Ecclesie* proficitur se esse Bœhmerus, dum scribit ad *tit. de Deposit. §. 3. Puriorum sine dubio conceptum protestantes tribuunt Ecclesie, nec eam in ORDINE CLERICALI, sed in UNIVERSITATE CHRISTIANORUM AD EANDEM CONFESSIONEM SE ADSTRINGENTIUM quaerunt.* Nos in presenti, ubi agimus de jure præcipuo, quod habet *Ecclesia* circa contractus, nec in primo significato recipimus, prout denotat cœtum omnium fidelium, in unitate fidei congregatorum, nec in postremo, quia nil nobis commune est cum conventu malignantium, & cum multitudine operantium iniquitatem. Reliquis *Ecclesie* speciebus, sicut ipsum Nomen *Ecclesie*

appropriatur, ita jura iisdem quoque singularia conveniunt.

Antequam verò jura, sive privilegia, quæ *Ecclesie*, quæ *Creditrici* competunt, per distinctos casus declaremus, de iis generales aphorismos, communi DD. calculo receptos, ipsaque praxi stabilitos recensere juvat. Primus igitur est, quod in causis dubiis illa opinio amplectenda sit, quæ favet *Ecclesie*. *Summam enim esse rationem, quæ pro Religione facit*, ait Papinianus in *l. 43. ff. de Relig. & sumpt. fun.* II. Si *Ecclesia* partes actoris sustinet, & reo non minores, quam ipsi *Ecclesie* probationes suffragentur, pronuntiandum est pro *Ecclesia* contra reum, utut aliàs Regula habeat, quod, cum partium jura sunt obscura, reo favendum potius sit, quam actori *cap. 11. de R. J. in 6.* Ratio datur, quod ab hac Regula excepta sit causa libertatis. per *l. 24. ff. de Manumiss.* cui *Ecclesiam* quoad hunc favorem æquiparari omnino æquum est. Tiraquellus *de Privileg. caus. pia. Privil. 146.* III. Privilegia *Ecclesie* concessa latissimè sunt interpretanda per *cap. 30. de Privil. & cit. l. 43. ff. de Religios. & sumpt.* & sic rursus receditur à regula communi, quæ dicit, privilegia strictè interpretanda esse. *cap. 7. de Privil. in 6. l. 1. C. de Mandat. Princip.* imò hunc favorem ita ampliant AA. ut dispositio quoque à Jure communi exorbitans, vel correctoria, quæ aliàs nequidem ex rationis intenditate extendenda est, per *cap. 28. de R. J. in 6.* intuitu causæ piæ extendi queat. Tiraquell. *Privileg. 160.* & Authores ibidem relati. IV. Quod quoad causam piam dispositio Juris Canonici præferenda sit dispositioni Juris Civilis,

lis, & quod generaliter piæ causæ non sint regulandæ secundum solennitates juris *positivi*, sive illud sit jus commune *scriptum*, aut *non scriptum*, sive statutarium, aut municipale, sed sufficiat, si illa requisita habeat, quæ Jure *Divino*, *Naturali*, aut *Gentium* desiderantur. Textus bonus in *cap. 11. de Testam. l. 1. C. de SS. Eccles. Panormit. lib. 1. Consil. 11. num. 1.* V. Quod Ecclesia æquiparetur per omnia *fisco*, participetque privilegia *dotis*, *pupilli*, *alimentorum*, *militum*, *Reipublicæ*. Tiraquell. *Privileg. 143. §. 158.* Everard. in *loc. Legal. loc. 60. §. seq.* Sperellus *Decisio. for. Eccles. part. 2. decis. 121. num. 88. §. seq.* Pignatell. *Consult. Canon. tom. 2. Consult. 34. num. 42.* quod privilegium quoad *fiscum* ita prædicti Authores extendunt, ut *Ecclesiam* etiam magis privilegiatam dicant, quàm *fiscum*, ita ut bonum quidem argumentum ducatur à privilegiis *fisci* ad *Ecclesiam*, non autem vice versa, quia *fiscus* dicitur ultimus privilegiatorum, contra quem etiam in dubio *Judex* pronuntiando non peccat. per *l. 10. ff. de Jur. fisci.* & confirmatur ex *cap. 10. §. seq. dist. 96. §. cap. 6. de M. & O.* ubi decernitur, quod major dignitas resideat in *Ecclesia*, quàm in *Principe*. Et ex *l. 22. princ. C. de SS. Eccles.* ubi dispositio in favorem animæ, cum respiciat *Jus Divinum*, pretiosior est cunctis rebus *humanis*.

3 Hæc quanquam *Doctoribus* orthodoxis omnibus, imò & ipsis heterodoxis saniori mente præditis usque ad eam certa videantur, ut nemo sit, qui *Ecclesiæ*, causisque piis propterea invidet, ac litem moveat, solus tamen *Bœhmerus* scandalizatur, exhibilat recensitos privilegiarum juris aphorismos,

ac pessimè inquit, ad *Ecclesiam* illos applicari. Rationem reddit §. 5. ad *Tit. Depositi.* sic scribens: *Rariùs allegantur leges, ut plurimum somnia, tradita, & opiniones interpretum adferuntur, quæ unicè hac sola ratione firmantur, QUOD SPECIALE SIT IN ECCLESIA* quod utilitas *Ecclesiæ*, hoc est, *Cleri SIT SUPREMA LEX ECCLESIASTICA*, adeoque in ejus commodum à regulis recedendum. Hæc sententia (pergit in §. 6. d. t.) monstra opinionum peperit in *CAUSIS ECCLESIASTICIS*, & sic etiam in *NOMINIBUS ECCLESIASTICIS*. Non tamen *Ecclesiam*, aliâque pia corpora omni penitus favore spoliari vult, admittit, quædam privilegia eidem ad instar aliarum *Universitatum* deberi, quæ scilicet in jure in genere *causis favorabilibus* tribuuntur. Huc pertinet (inquit) quod favor earum benigniores sententias exposcat, & suadeat *l. 32. §. ult. ff. ad Leg. falcid. l. 17. §. 3. ff. de Manumiss. test. l. 14. ff. de Legat. 2. l. 24. §. 10. ff. de Fideicommiss. libert. hoc est, quod, quoties dubia interpretatio voluntatis, vel dispositionis occurrit, illa arripi debeat, quæ magis favet *Ecclesiis*, & piis causis, sicut idem obtinet in libertate: talem enim interpretationem dispositionum humanarum exposcit favor *REI*: similiter favore *Ecclesiarum* multa singularia in jure sunt constituta, sicuti favor libertatis multa specialia in jure produxit. Mirari subit, quomodo *Bœhmerus* paulò ante recensita privilegia ad *somnia interpretum* rejiciat, qui tamen (ut verba ejus mox relata testantur) haudquaquam parcum, & illiberalem se erga *Ecclesias* ostendit. Sed audio ejus rei rationem in *cit. §. 6. §. seq. reddi.* Libertatem, inquit, in *Ecclesias* non reprobo, prodigalitatibus*

tamen interpretes pontificios damno, ut, qui favores & privilegia ita extra suos limites trahunt, ut jura specialia non tam ad Ecclesias extendere, quam fingere videantur, quod jure permissum non est. Sunt enim (explicat se clarius §. 7.) *jura singularia sua natura EXCEPTIONES A REGULA: huic autem tandiu insistendum, donec exceptio ex jure probata fuerit, quæ colligi minimè potest ex SOLO REI FAVORE, quippe qui ostendit, tale jus CONSTITUI POSSE, non autem CONSTITUTUM ESSE, quod posterius probandum. Præterea jura singularia sunt strictæ interpretationis, non admittentia interpretationem extensivam. l. 14. ff. de LL. Quomodo ergo CAUSIS, & speciatim NOMINIBUS ECCLESIASTICIS dari potest privilegium, de quo leges silent? unde reprobanda sunt argumenta, quæ ducuntur à privilegiis FISCO, MILITIÆ, LIBERTATIS, DOTIS, ALIMEN- TORUM ad pias causas, & nomina Ecclesiastica, nisi quatenus per leges, hæc speciatim illis communicata sunt. Hæc Bœhmerus sine peccato, quia dormiens, scripsit.*

Ut subinde Bœhmero nostrorum interpretum somnia somnianti veterum excutiamus, tria docendus est. I. Interpretes nostros nihil temere facere, quod privilegia fisci, dotis, alimenterum &c. Ecclesiæ accommodent, adeoque prodigalitati malè ab ipso argui. II. Quod dicti interpretes non sine lege loquantur. III. Quomodo, & quando liceat privilegia de causa ad causam, de persona ad personam extendere.

Quod primum attinet punctum, scire debuisset Bœhmerus, hæc do-

ctrinam non esse unius alteriusve Doctoris particularem, sed potiorum omnino interpretum consensu firmatam, etiam inter ipsos protestantes, ex quibus vel unum Carpzovium nominasse sufficiat, qui privilegia *Minorum Ecclesiæ* attribuit *jurisprud. Eccles. l. 2. tit. 19. definit. 300. n. 12. & seq. item defin. 302. n. 13.* Tales verò, tantoque numero graves Doctores, qui utriusque reipublicæ bono litterariis suis laboribus quàm optimè prospexerunt, quorumve scientia (ut habet effatum Friderici in *auth. habita C. Ne filius pro patre &c.*) totus illuminatus est mundus, erroris torrentem niti, & foli obloqui velle? quanta temeritas! Et sanè, si Bœhmerus vel obiter mentem advertisset ad illa studia, quibus Summi Principes, ex quo Christi legibus colla submittere cœperunt, in ædificandis, locupletandis, & privilegiandis Ecclesiis, aliisque religioso cultui sacratissimis locis, & communitatibus toti exarserant, facile persuaderi potuisset, interpretes nostros extra ollas non saltare, quod, quidquid favoris, & privilegiarii juris in aliis dispersum reperitur, in Ecclesiis collectum esse debere contendant, nam me hæcclè sine opprobrio munificentissimorum horum Principum dici non posset, quod privilegia aliis personis, corporibus, vel causis liberaliter concessa, parciori manu Ecclesiis voluerint indulta, quas tamen aliis quibuscunque privilegiariis causis anteponendas esse decreverunt. Si vel solius *Justiniani* Novellas inspicere sustineas, videbis, nihil ei magis curæ & cordi fuisse, quàm Ecclesiarum augere splendorem, iisque sua potentia potenter assistere.

fic in *Nov. 3. cap. 2. in fin.* propensissimi sui in Ecclesias affectus luculentissimum testimonium profert, dum scribit: *Maximam banc utilitatem esse putantes, ut sanctissima major Ecclesia neque debitis subjiciatur, neque angustiatur, neque perpetuo deficiat, sed SEMPER ABUNDET.* Quid? quod Ecclesiæ incrementa ipsi non minus, ac vita propria euræ fuerint, in *ead. Nov. cap. 3.* non sine emphasi exprimit: *Hæc custodire Beatitudinem tuam, inquit, continuè sancimus: scientem, quia non minor nobis cura est horum, quæ sanctissimis Ecclesiis profunt* (profunt autem multa privilegia) *quàm ipsius animæ.* In *Novell. 7. cap. 2.* ait: *In sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum eis rerum immensitas.* Et mensuram æ limitem favoribus, & privilegiis iisdem imperiendis statuisse dicere ausis? Ecce sic fit, ut ipsi in pœnas temere judicantium incidamus, quando animo, à præjudiciis, & sequioribus affectibus non satis depurato, de aliorum interpretamentis censuram ferimus.

6 Sed sine lege loquuntur nostri interpretes, ait Bœhmerus. Quomodo sine lege, cum hoc ipsum, quod etiam privilegia in Corpore Juris clausa, amplam patiantur interpretationem, & ob rationis itenditatem, aut majoritatem ad casus verbis legis non expressos extendi possint, in *Lege, & Canone* contineatur? Vide Textus in *cap. 4. princ. de Præbend. in 6. cap. 4. de Confirm. util. cap. 11. de Renunt. circa med. l. 3. ff. de Constit. Princip.* id quod vel maxime obtinet in Ecclesiis, aut aliis piis locis, quæ fidei, Cultus Divini, Religionis, & salutis animarum intuitu instituta sunt. In his (ait Pontifex in *cap. 30. de Privi-*

leg.) quæ ad Cultum Divinum facere dignoscuntur, non maligna, sed benigna est potius interpretatio facienda. Rationem reddit Juris-Consultus Papinianus in *l. 43. ff. de Relig. & sumpt. fun.* quod summa sit ratio, quæ pro Religione facit. Et quid notius est in jure, quàm quod Lex ad omnes illos casus se porrigat, quibus ratio in lege expressa aptari potest, ratio enim est anima legis. *cap. 5. dist. 1. l. 7. ff. de bonis damnat. & passim alibi.* Et ubi est eadem ratio legis, ibi quoque eadem dispositio obtinere debet. *l. 27. ff. de LL.*

7 Num verò privilegia *fisco, reipublicæ, militibus, doti &c.* concessa, etiam per viam communicationis ad Ecclesias, aliaque corpora pia extendi valeat, jam inquirendum restat. Videri quidem posset, negativam, quam Bœhmerus propugnat, bono juris fumo niti, eo quod de Regula sit, quod jura singularia uni personæ, vel causæ concessa, non patiantur, se ab illa persona, vel causa avelli, & ad alias personas, vel causas trahi per *cap. 7. de R. J. in 6. & cap. 74. eod. in 6.* ubi Regula sic habet: *Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.* Præterea jura singularia habent se per modum *exceptionis* à Regula; ideòque, cum ex textibus Juris ostendi nequeat, Ecclesiæ specialiter privilegia *fisci, reipublicæ, dotis &c.* fuisse tributa, manebit illa sub Regula. Sed levi brachio hæc oppositio evertitur, dicendo, dictas Juris gnomas tunc fallere, cum vel ratio privilegii æque, aut multo magis in alia persona, quàm quæ ab initio privilegiata fuit, verificatur: vel quando privilegia conceduntur in *forma legis*, tunc enim extensionem non refugiunt, cum Lex

Lex de natura sua se porrigat ad omnes casus, & causas, in quibus ratio legis reperitur, & finis ejusdem obtineri potest: vel quando privilegia primitus quidem uni personæ, aut communitati concessa propter utilitatem publicam ad alias extendi petunt, & sic exaudiendus est Textus in *l. 1. §. 2. C. de Novo Codice faciendo* ibi: *Sicut Sillas* (Constitutiones) *vim generalis Constitutionis obtinere, palam est, quæ ad certas personas rescriptæ, vel per Pragmaticam Sanctionem ab initio datæ: eidem novo Codici propter UTILITATEM SANCTIONIS insertæ fuerunt.* Jam verò qualibet harum fallentiarum obtinet in nostra hypothesi, & quidem prima, quod causa *Ecclesie* sit omnium favorabilissima, ideòque necesse sit, ut alias causas privilegiatas excedat, aut saltem adæquet, maximè, cum illæ rationes, quæ Legislatores moverunt ad concedenda quædam jura singularia *fisco*, mulieri propter *dotem* &c. potiori titulo in Ecclesiis obtineant, ut singulorum privilegiorum intimas rationes expendenti apicum erit. Secunda quoque fallentia in Ecclesiis locum reperit, siquidem illa privilegia, de quibus supra, per modum *legis* concepta sunt, & consequenter, cum finis eorundem non minus in *Ecclesia*, ac in *fisco*, *dote*, &c. obtineri possit, rectè ad Ecclesiam extenduntur. *Arg. l. un. C. de Professor. qui in Urb. Constantinop.* Neque tertia fallentia fallit quoad Ecclesias: exigit quippe salus boni publici, ut Ecclesiæ præ quibuscunque aliis causis privilegiatis prærogativa honoris, & omnigeni favoris deferatur. Ut ex supradictis. *Novell. 3. cap. 2. §. 3. §. Nov. 7. cap. 7.* abunde liquet. Quomodo autem Ecclesia honoratior *fisco*, *republica*,

milite, *dote*, *alimentis*, &c. si horum privilegia non participet? sit ergo, quod privilegia habeant se per modum *exceptionis à regula*, non continuò sequitur, quod casus, qui verbis privilegii non comprehenditur, maneat sub *Regula*; sufficit enim, quod eadem, aut potior ratio inveniatur in casu verbis non expresso, tunc enim succedit alia juris maxima, quod scilicet, ubi eadem reperitur ratio legis, ibi quoque eadem juris dispositio obtinere debeat. Videatur Zacharias Pasqualigus in *observat. ad Controvers. inter Episcop. & Regular. Laureti de Franchis part. 2. Q. 96.*

His ita stabilitis, placet casus quosdam particulares subjungere, ex quibus appareat amplitudo privilegii, quod Ecclesiæ quæ *creditrici* indultum est. Et I. quidem id *Ecclesiæ* non minus, quàm *fisco* peculiare est, quod, quando creditor agit actione *hypothecaria* contra donatarium, nec constet, rem prius à debitore fuisse donatam, quàm pignoris nexu obligatam, præsumitur, hypothecam fuisse donatione anteriorem, ut subinde donatarius hoc casu, si velit contra Ecclesiam donationis beneficium evincere, fastidiosum probandi onus subire debeat, rem prius donatam, quàm hypothecatam fuisse. *l. 1. C. de jur. fisci.* II. Si debitor præsentem creditore, nec contradicente, rem oppignoratam Ecclesiæ, aut alii pio loco donet, censetur creditor pignus remisisse. *Arg. l. 8. C. de Remiss. pign.* III. Quando reperiuntur duo instrumenta, eodem tempore confecta, quorum alterum favorem *causæ piæ* respicit, illud prævalere debet, quod Ecclesiæ favet, quia idipsum de *fisco* statutum est in *cit. l. 1. de jure fisci.* Et ideo, si duo profe-

ran-

rantur testamenta, in quorum altero Ecclesia, vel alia causa pia est instituta, illud posterius confectum esse præsumitur favore Ecclesiæ. IV. Habet Ecclesia instar fisci hypothecam tacitam in bonis debitorum suorum, & eorum, quibuscum contraxit. *Arg. l. 2. C. in quib. caus. pignus, vel hypoth.* Richter *de jure, & privileg. credit. Disput. 5. Membr. 5. in fin.* Modestini. Pistor. Q. 129. num. 6. & quanquam Stryckius ad *tit. ff. de Tacit. pign. §. 15.* subdubitet, an hoc privilegium Jure communi satis munitum sit, fatetur tamen, id in praxi secundum varia locorum statuta usum habere. Quod etiam confirmat Bœhmerus ad *Tit. Deposit. §. 24.* & Carpzovius *Jurisprud. Eccles. lib. 1. tit. 20. de fin. 321.* ubi hujus privilegii apud suos, scilicet Protestantas, usum habere testatur, & notabiles duos ejusdem effectus num. 9. & seqq. recenset. D. Köppen ultro progreditur, & Ecclesiæ instar fisci jus prælationis præ aliis creditoribus competere contendit *decis. 48. num. 25.* cui ad stipulantur mox laudatus Carpzovius, Jacobus Schultes, multisque præjudiciis confirmat Richter *loc. cit.* qui tamen hoc privilegium rursus ita limitat, ut in *decimis, censibus*, aliisque pensionibus duntaxat procedat, quæ instar *tributorum*, quotannis in certa quantitate ex bonis debitorum Ecclesiæ, aliisque piis locis præstandæ sunt; secus in aliis debitis, quæ ex mutuo, vel alio contractu nascuntur. Et ita quidem in terris quoque *protestantium* obtinere, scribit Bœhmerus ad *cit. tit. §. 22.* allegans *Ordin. Process. Saxon. tit. 42. §. 5. Ordin. Process. Magdeb. cap. 49. §. 15.* sub hac tamen limitatione, ut Jus *tacite hypothecæ* duntaxat obtineat, non etiam prælationis,

de Jure communi, inquit, hæ pensiones rebus coherentes jus pignoris taciti habent, *l. 15. ff. Qui potior, in pign. l. 31. ff. de Pignor. sed prælationis jus cum tributis eis adscribi nequit.* Interim admittit, quod in his debitis locus remissioni non sit, si vel maximè ob publicas calamitates fructus vel nulli, vel rari nati sunt, afferens responsum suæ Facultatis de Anno 1717. V. Habent Ecclesiæ *tacite hypothecæ* nexu sibi obligata bona suorum administratorum. Ratio est, quod Ecclesiæ *pupillis*, & *minoribus* æquiparentur in *cap. 1. de Restit. in integr.* sicut ergo illis *tacite hypothecæ* in bonis tutorum, & curatorum data est, *l. 20. C. de administ. tut. l. 21. princ. ff. Qui potior, in pign.* ita in bonis administratorum Ecclesiæ denegari non debet. *Arg. Clement. 2. de Religios. domib.* & ita sentiunt Panormit. ad *cap. 5. de Pignor. num. 11.* Molin. *tom. 2. de Contract. Tract. 2. Disput. 536. num. 6.* Negufantius *de Pignor. part. 2. memb. 4. num. 20.* & 120. Escobar *de Ratiocin. cap. 39. n. 13.* Stryckius in *U. M. ad Tit. de Tacit. pign. §. 14.* & alii, quos refert Bœhmerus ad *cit. tit. §. 25.* subjungens: *Mirum sane est, Jus Pontificium Ecclesiis non prospexisse, quod forsitan inde factum esse videtur, quia ex hac Doctorum traditione illis satis prospectum esse crediderunt, quæ tamen admodum incerta, & lubrica est. - - - Quamvis Ecclesiæ MINORIBUS æquiparentur, QUO AD RESTITUTIONEM IN INTEGRUM, & tutoribus quoad JURAMENTUM, ADMINISTRATIONEM, ET RATIONUM REDDITIONEM, inde tamen quævis jura pupillorum iis assignari nequeunt, cum jura singularia non sint ad consequentias producenda.* Bœhmerus, si apud te gravissimo-

mo-

morum Doctorum in unam, eandemque Sententiam voluntatis consensus, tam lubrica fide nititur, quanti roboris tua argumenta sint, vide, quæ crebrius in tuis Commentariis producis, dum, ubi v. g. circa *Jurisdictionem Ecclesiasticam* nostrorum Prælatorum in subditos suos, *Augustana Confessione* ad dictos, quæstio incidit, nec in *Pace Religiosa*, aut *Instrumento Pacis Westphalic.* claro textu ejus decisio ostendi potest, ad miserum illud asylum, Doctorum nempe vestrorum præjudicatam opinionem, & interpretationem confugere soles, uti varia ejusmodi adversum te præjudicia in *lib. 1. ad tit. de SS. Trinit. §. 4. & ad tit. de Constit. in Append. de jur. circa sacra*, & alibi produximus. Sit, quod nulla in Jure Pontificio diserta decisio ostendi possit, quæ isthoc Privilegium in terminis terminantibus, ut dicimus, Ecclesiæ adjiciat, satis tamen est, quod utrumque jus Ecclesiæ præ aliis quibuscunque causis, & personis privilegiatis exuberanti favore dignetur: unde hic vel maximè locum habet Sententia Ulpiani in *l. 13. ff. de LL. quoties lege aliquid, unum, vel alterum, introductum est, bona occasio est, cætera, quæ tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione, vel certè jurisdictione suppleri.* Fatetur tamen, quod in terris protestantium ex juribus complurium ditionum Provincialibus, & fori tritura administratorum Ecclesiasticorum bona nexui taciti pignoris devincta sint. VI. Si quis Ecclesiæ quidquam debere se scripserit, tamen causam debendi non expresserit, debitum subsistit, contra communes juris regulas, quæ nolunt, ex simili cautione quemquam teneri, ubi causa debendi non fuerit expressa. per *cap. 14.*

de fid. Instrum. l. 25. in fin. ff. de Probat. Ratio hujus specialitatis redditur à Panormitano ad *cit. cap. 14. n. 2.* quod qui Ecclesiæ se obligat, videtur unicè Ecclesiæ favorem intendere, & idè talis obligatio tenet, tamen si aliam causam debendi non expresserit, quia non præsumitur errore duci, qui Ecclesiæ quidquam promittit. Hoc Privilegium rursus impugnatur à Bœhmero ad *cit. tit. §. 28.* eo quod nulla lege suffultum sit. *Sed in cerebro, inquit, interpretum natum.* Huic oppositioni jam superius obvium est, placet tamen pro majori declaratione exemplum *ex l. 5. C. de bonis, quæ lib. subjungere.* Quæsitū ibi fuit, utrum lex, quæ vetat parentibus jure potestatis acquiri ea, quæ à marito ad uxorem, vel ab hac ad illum pervenissent, etiam pertineat ad *sponsum, sponsamque?* Si Bœhmerum consulere, in promptu foret responsio, talem extensionem non valere, tum, quod hæc lex *singularis* sit, tum, quod tantum de *marito, & uxore,* non verò de *sponso, & sponsa* concepta fuerit: adeoque ad eos, de quibus lex non loquitur, non sit extendenda. Sed longè aliter visum est *Juliano* Juris-Consulto, & Imperatoribus *Leoni, & Autemio,* qui in *d. l. 5.* sic rescripserunt: *Quamvis significatione nominis, maritus, vel uxor post cæptum Matrimonium intelligatur, ex quo videlicet inducta est dubitas: attamen quia consequens est, ambiguas, atque legum diversis interpretationibus titubantes causas benignè, atque naturalis juris moderamine temperare; non piget nos in presenti quoque negotio, de quo sublimitas tua suggestit æquitati convenientem Juliani tantæ existimationis viri, atque disertissimi jurisperiti opinionem sequi, qui quidem de dotali prædio tractatu proposi-*

(B)

to,

to, idem jus tam de uxore, quam de sponsa observari arbitratus est, licet Lex Julia de uxore tantum loquatur. VII. Si administrator Ecclesiæ, ejus pecuniis rem quandam comparet, etsi suo nomine id faciat, non administratori, sed Ecclesiæ nomen acquiritur, id quod contra communis juris Regulas est, dum, quod mea pecunia comparatur, alieno tamen nomine, mea non est. *l. 6. C. de R. V.* Ratio specialitatis desumitur à pupillo, cujus nummis, si tutor quidquam emit, actio non tutori, sed pupillo quæsitæ est. *Carpzov. part. 2. Constit. 11. desin. 38.* ergo etiam Ecclesiæ, quæ jure pupillorum venit. *Manz. in special. jur. commun. voce Ecclesiæ favor num. 56. §. 87.* *Tiraquell. Privil. 120.* sed rursus displicet hæc exceptio *Boehmero*, qui Regulæ insistendum esse putat. Displiceat, quid tum? nihil est in mundo, etiam juridico, quod placeat omnibus. VIII. Si res quæpiam initiò Ecclesiæ, & post uni alteri vendatur, atque huic etiam tradatur, hujus conditio non est potior, sed posterior, nec dominium (quanquam Traditionibus illud regulariter transferatur *l. 20. C. de Pact.*) in eum transfertur, sed in Ecclesiam. Cur hic à Regula in *l. 15. C. de R. V.* receditur? Credebant interpretes, æquitati hujus Regulæ non decedere, quod pietati adjicitur. Præsumebant, inquam, paciscentium voluntatem in ejusmodi contractu tam firmam, & efficacem esse, ut sibi quasi dedecori ducerent, si quid amplius, nempe traditionem ad suæ voluntatis consummationem desiderarent. IX. Ecclesia, vel ejus Prælatus, sine præscriptis solennitatibus contrahens, non obligatur, habet tamen alterum contrahentem sibi obligatum, ut,

si placeat Ecclesiæ stare contractui, compascens recedere non possit. Dicitur ergo talis Contractus claudicare, adinstar Contractus pupillaris, de quo vide *princ. J. de auctorit. tutor.* quod tamen privilegium *Card. de Luca de alienat. & contract. prohib. discurs. 1. n. 112. §. 114.* bina limitatione restringit. I. quod alter contrahens Ecclesiam, sive Prælatum ad adhibendas solennitates cogere, & in hunc finem aliquem terminum præfigere possit, intra quem, si illas adhibere negligat, ipse hac lege solvatur, nec Ecclesiæ privilegium amplius proficit. II. Quod, si Prælatus semel contractum revocaverit, amplius eidem pœnitere non liceat, eo effectu, ut alterum ad standum contractui compellere possit, adducens Decisionem *Rote* apud *Dunozett. decis. 591.* cum aliis apud *Gratian. Discept. 661. num. 16.* X. Si quidpiam donetur, aut vendatur Ecclesiæ, dominium rei donatæ, aut venditæ etiam ante traditionem in illam transfertur. *l. ult. C. de SS. Eccles.* & ideò præfertur cuicumque alteri, cui res illa post donationem, aut venditionem Ecclesiæ factam, tradita est id quod singulare est, cum aliàs potior conditio sit ejus, cui res prius tradita est. *l. 15. C. de R. V.* *Covarruv. Var. Resolut. lib. 2. cap. 19. num. 2.* *Barbos. J. E. V. lib. 2. cap. 13. num. 14.* *Molina de J. & J. tract. 2. disput. 369. num. 7.* Atque hæc sunt potiora privilegia, quæ Ecclesiis, aut aliis piis corporibus partim leges, partim ipsa praxis hodie dum attribuit. Plura alia ejusmodi gratiosa indulta recensent laudati DD. *Tiraquellus*, *Manz. Nicolaus Everardus* locis citatis, & cum his *Barbos. J. E. V. lib. 2.*

cap. 13.

§. II.